

DOI <https://doi.org/10.36074/Delure.issue2.005>

Єріна Вікторія Вікторівна¹

1. старший судовий експерт відділу будівельних, земельних досліджень та оціночної діяльності
Харківський науково-дослідний експертний криміналістичний центр
Міністерства внутрішніх справ України, УКРАЇНА

Проблемні питання проведення будівельно-технічних досліджень під час військового стану

АНОТАЦІЯ. Стаття присвячена аналізу проблем, що виникають під час проведення судової будівельно-технічної експертизи поточного ремонту в умовах воєнного стану в Україні. Через спрощення процедур та відсутність проектно-кошторисної документації, яка зазвичай потрібна для виконання будівельних робіт, експерти стикаються з труднощами у визначенні відповідності фактично виконаних робіт нормативним вимогам. На прикладі експертизи поточного ремонту системи блискавкозахисту автори розглядають питання відсутності необхідної документації та її вплив на оцінку обсягів і вартості виконаних робіт, а також на відповідність нормативно-правовим актам у галузі будівництва.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: *судова експертиза; поточний ремонт; воєнний стан.*

DOI <https://doi.org/10.36074/Delure.issue2.005>

Viktoriia Yerina¹

1. Senior forensic expert of the Department of construction, land research and evaluation activities
Kharkiv Research Expert Forensic Center of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, UKRAINE

Problematic issues of construction and technical research during martial law

ABSTRACT. The article is devoted to the analysis of the problems that arise during the judicial construction and technical examination of the current repair in the conditions of martial law in Ukraine. Due to the simplification of procedures and the lack of design and estimate documentation, which is usually required for construction works, experts face difficulties in determining the compliance of the actually performed works with regulatory requirements. Using the example of the examination of the current repair of the lightning protection system, the authors consider the issue of the lack of necessary documentation and its impact on the assessment of the scope and cost of the work performed, as well as on compliance with regulatory and legal acts in the field of construction.

KEYWORDS: *forensic examination; ongoing repair; martial law.*

Попри військовий стан в державі, ремонтно-будівельні роботи продовжують виконуватися. Для прискорення проведення ремонтно-будівельних робіт, державою, на час воєнного стану, були введені спеціальні спрощені процедури для проходження тендерної процедури закупівлі робіт та послуг; розроблення проектної документації для капітального ремонту об'єктів, пошкоджених у результаті воєнних дій; дозвільні та реєстраційні процедури у будівництві на час дії воєнного стану та інше.

Мета даної статті полягає в аналізі ситуацій, в яких проведення судової будівельно-технічної експертизи робіт з поточного ремонту, унеможлиблюється у зв'язку з відсутністю, повною або частковою, проектно-кошторисної документації та звітної документації на проведення робіт, так як підрядні організації, посилаючись на військовий стан, спрощенні процедури, нормативно-правові документи в галузі будівництва з поправками на час воєнного стану, не розробляють повністю або розробляють частково проектно-кошторисну документацію та звітну документацію згідно з ДБН А.2.2-3:2014 «Склад та зміст проектної документації на будівництво» [1], ДБН А.3.1-5:2016 «Організація будівельного виробництва» [2] та «Кошторисні норми України. Настанова з визначення вартості будівництва» [3].

До Харківського НДЕКЦ МВС надійшла судова будівельно-технічна експертиза з поточного ремонту системи блискавкозахисту.

Були поставлені наступні питання: чи відповідають обсяги та вартість фактично виконаних робіт з поточного ремонту системи блискавкозахисту обсягам та вартостям, визначеним проектно-кошторисною документацією; яка різниця між вартістю фактично виконаних робіт та вартістю робіт з поточного ремонту системи блискавкозахисту вказаних в актах виконаних робіт (форма КБ-2в); чи відповідає надана документація, що стосується виконання робіт з поточного ремонту системи блискавкозахисту вимогам ДБН та нормативно правовим актам (на розсуд експерта) у галузі будівництва.

Документи, що були отримані: договір на надання послуг з поточного ремонту системи блискавкозахисту; копія обґрунтування до Договору на надання послуг з поточного ремонту системи блискавкозахисту; акт про надання послуг до Договору на надання послуг.

Експертом було складене клопотання про надання додаткових матеріалів, а саме: проектно-кошторисну документацію (локальний кошторис та інші пов'язані матеріали до нього); проектну документацію (креслення, схеми, ескізи та інше) у якісному, читабельному та повному обсязі; акти приймання виконаних будівельних робіт (форма КБ-2в) (первинно облікова документація); акти на закриття прихованих робіт; експертний звіт на кошторисну частину проекту; видаткові та товарно-транспортні накладні на матеріально-технічні ресурси, що використані;

У відповідь на клопотання експерта було надіслано лист з відповіддю, що запрохані документи не розроблялись у зв'язку з тим що:

1) Згідно з Наказом № 708 «Про затвердження Порядку визначення предмета закупівлі» [4]:

4. Визначення предмета закупівлі робіт здійснюється замовником згідно з пунктом 27 частини першої статті 1 Закону за об'єктами будівництва та з урахуванням положень кошторисних норм України «Настанова з визначення вартості будівництва», затверджених наказом Міністерства розвитку громад та територій України від 01 листопада 2021 року № 281, а також галузевих будівельних норм ГБН Г.1-218-182:2011 «Ремонт автомобільних доріг загального користування. Види ремонтів та перелік робіт», затверджених наказом Державної служби автомобільних доріг України від 23 серпня 2011 року № 301.

3. Під час здійснення закупівлі послуг з поточного ремонту предмет закупівлі визначається за кожним окремим будинком, будівлею, спорудою, лінійним об'єктом інженерно-транспортної інфраструктури згідно з термінологією державних будівельних норм ДБН А.2.2-3:2014 «Склад та зміст проектної документації на

будівництво», затверджених наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 04 червня 2014 року № 163, та/або галузевих будівельних норм ГБН Г.1-218-182:2011 «Ремонт автомобільних доріг загального користування. Види ремонтів та переліки робіт», затверджених наказом Державної служби автомобільних доріг України від 23 серпня 2011 року № 301.

Тому підрядник та замовник визначили, що роботи які будуть виконуватись є поточним ремонтом.

2) Згідно з Законом України «Про публічні закупівлі» п.21, п.22, п.27: [5]:

«22. предмет закупівлі - товари, роботи чи послуги, що закуповуються замовником у межах єдиної процедури закупівлі або в межах проведення спрощеної закупівлі, щодо яких учасникам дозволяється подавати тендерні пропозиції/пропозиції або пропозиції на переговорах (у разі застосування переговорної процедури закупівлі). Предмет закупівлі визначається замовником у порядку, встановленому Уповноваженим органом, із застосуванням Єдиного закупівельного словника, затвердженого у встановленому законодавством порядку;

21. послуги - будь-який предмет закупівлі, крім товарів і робіт, зокрема транспортні послуги, освоєння технологій, наукові дослідження, науково-дослідні або дослідно-конструкторські розробки, медичне та побутове обслуговування, найм (оренда), лізинг, а також фінансові та консультаційні послуги, *поточний ремонт*, поточний ремонт з розробленням проектної документації;

27. роботи - розроблення проектної документації на об'єкти будівництва, науково-проектної документації на реставрацію пам'яток архітектури та містобудування, будівництво нових, розширення, реконструкція, капітальний ремонт та реставрація існуючих об'єктів і споруд виробничого та невиробничого призначення, роботи з будівництва об'єктів з розробленням проектної документації, роботи з нормування в будівництві, геологорозвідувальні роботи, технічне переоснащення діючих

підприємств та супровідні роботам послуги, у тому числі геодезичні роботи, буріння, сейсмічні дослідження, аеро- і супутникова фотозйомка та інші послуги, що включаються до кошторисної вартості робіт, якщо вартість таких послуг не перевищує вартості самих робіт;»

Тому замовником було визнано, що поточний ремонт відноситься до послуг, а не робіт.

3) Згідно з ДБН А.2.2-3:2014 «Склад та зміст проектної документації на будівництво» [1]:

«Ці Норми встановлюють склад та зміст проектної документації на нове будівництво, реконструкцію, капітальний ремонт будівель і споруд будь-якого призначення, їх комплексів та частин.»

Згідно з Кошторисні норми України. Настанова з визначення вартості будівництва. З урахуванням Змін № 1, № 2, № 3, № 4 [3]:

«1.1. Ця Настанова визначає основні правила застосування кошторисних норм та нормативів з ціноутворення у будівництві для визначення вартості нового будівництва, реконструкції, капітального ремонту будинків, будівель і споруд будь-якого призначення, їх комплексів та частин, лінійних об'єктів інженерно-транспортної інфраструктури, а також реставрації пам'яток архітектури та містобудування (далі – будівництво).»

Так як підрядник та замовник визначили, що роботи які будуть виконуватись є поточним ремонтом, а поточний ремонт не відноситься до видів робіт, які повинні складатись згідно ДБН А.2.2-3:2014 «Склад та зміст проектної документації на будівництво» та Кошторисними норми України. Настанова з визначення вартості будівництва, то проектно-кошторисна документація не розробляється згідно з вимогами.

4) Згідно з Постановою Кабінету міністрів України від 12 жовтня 2022 р. № 1178 «Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України «Про публічні закупівлі», на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування» [6]:

«11.Для здійснення закупівель товарів і послуг (крім послуг з поточного ремонту), вартість яких є меншою, ніж 100 тис. гривень, послуг з поточного ремонту, вартість яких є меншою, ніж 200 тис. гривень, робіт, вартість яких є меншою, ніж 1,5 млн. гривень, замовники можуть використовувати електронну систему закупівель відповідно до умов, визначених адміністратором електронної системи закупівель, у тому числі електронний каталог для закупівлі товарів. У разі здійснення таких закупівель без використання електронної системи закупівель замовник обов'язково дотримується принципів здійснення публічних закупівель, визначених Законом, вносить інформацію про таку закупівлю до річного плану та оприлюднює відповідно до пункту 3-8 розділу X “Прикінцеві та перехідні положення” Закону в електронній системі закупівель звіт про договір про закупівлю, укладений без використання електронної системи закупівель.»

Послуги з поточного ремонту не проходили тендерний процес.

5) Згідно з Кошторисні норми України. Настанова з визначення вартості будівництва. З урахуванням Змін № 1, № 2, № 3, № 4 [3]:

«При визначенні вартості виконаних обсягів робіт і проведенні взаєморозрахунків за виконані роботи по об'єкту будівництва застосовуються первинні облікові документи «Акт приймання виконаних будівельних робіт» (форма № КБ-2в) і «Довідка про вартість виконаних будівельних робіт та витрати» (форма № КБ-3), які наведено у додатку 36 та додатку 37 цієї Настанови, та при твердій договірній ціні за укрупненими показниками вартості — «Звіт про виконання робіт за контрактом на об'єкті будівництва за період (місяць/рік)», «Підсумковий звіт про вартість виконаних робіт за контрактом на об'єкті будівництва за період» та «Акт здавання-приймання виконаних будівельних робіт», які наведено у додатках 38, 39 та 40 цієї Настанови.»

Так як даний поточний ремонт є послугами, а акти приймання виконаних будівельних робіт (форма КБ-2в) (як і вся інша первинно облікова документація) розробляються на роботи, то розроблявся акт про надання послуг, оформлення та складання якого не

 РЕЦЕНЗОВАНА СТАТТЯ

Згідно стандартів COPE Code of Conduct

регламентовано нормативно-правовими документами у галузі будівництва і він складається в вільній формі.

6) Згідно з Постановою №560 «Про затвердження Порядку затвердження проектів будівництва і проведення їх експертизи та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України» від 11.05.2011 р. [7]:

«6. Метою проведення експертизи проектів будівництва (далі - експертиза) є визначення та перевірка якості проектних рішень шляхом виявлення відхилень від вимог до міцності, надійності та довговічності будинків і споруд, їх експлуатаційної безпеки та інженерного забезпечення, зокрема щодо додержання нормативів з питань створення умов для безперешкодного доступу осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення, допустимого відсотка забудови земельної ділянки, гранично допустимої висоти будівництва та щільності населення, санітарного і епідеміологічного благополуччя населення, охорони праці, екології, пожежної, техногенної, ядерної та радіаційної безпеки, енергозбереження, кошторисної частини проекту будівництва. Експертиза є завершальним етапом розроблення проектів будівництва.»

Так як поточний ремонт є послугами, то проектно-кошторисна документація не розробляється згідно з Настановою з визначення вартості будівництва, тому експертиза проектно-кошторисної документації не проводилась.

7) Видаткові та товарно-транспортні накладні на матеріально-технічні ресурси, що використані відсутні.

Підводячи висновки по наданому листу після визнання, підрядником та замовником, робіт з улаштування блискавкозахисту поточним ремонтом, замовник відніс поточний ремонт до послуг, після чого не розроблялась первинна облікова, проектно-кошторисну документація, експертний звіт та не проводився тендерний процес

Тому відповісти на питання:

– чи відповідають обсяги та вартість фактично виконаних робіт з поточного ремонту системи блискавкозахисту обсягам та вартостям,

визначеним проектно-кошторисною документацією неможливо, оскільки проектно-кошторисна документація не розроблялась;

– яка різниця між вартістю фактично виконаних робіт та вартістю робіт з поточного ремонту системи блискавкозахисту вказаних в актах виконаних робіт (форма КБ-2в) неможливо, оскільки акти приймання виконаних будівельних робіт (форма КБ-2в) не розроблялись, а в наданому на дослідження акті про надання послуг недостатньо відомостей;

– чи відповідає надана документація, що стосується виконання робіт з поточного ремонту системи блискавкозахисту вимогам ДБН та нормативно правовим актам (на розсуд експерта) у галузі будівництва неможливо, оскільки проектно-кошторисна документація не розроблялась, а оформлення та складання акту про надання послуг не регламентовано нормативно-правовими документами у галузі будівництва, тому оформляється та складається в вільній формі.

Крім вищенаведеного прикладу в експертній практиці зустрічаються схожі проблеми, такі як:

– Посилаючись на Законом України «Про публічні закупівлі» [5] було складено Договір про надання послуг на поточний ремонт. Посилаючись на Наказ № 708 «Про затвердження Порядку визначення предмета закупівлі» п.3 [4] проектно-кошторисна документація не розроблялась, через визнання змовником робіт з поточного ремонту послугами та посилаючись на Постанову Кабінету міністрів України від 12 жовтня 2022 р. № 1178 «Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України «Про публічні закупівлі» п.11 [6] тендерний процес та експертиза проектно-кошторисної документації не виконувались, але підрядником розроблялась первинна облікова документація згідно з Кошторисні норми України. Настанова з визначення вартості будівництва. З урахуванням Змін № 1, № 2, № 3, № 4 [3]. Тому відповісти на питання відповідності проектно-кошторисної документації нормативно-правовим актам у галузі будівництва

✓ РЕЦЕНЗОВАНА СТАТТЯ

Згідно стандартів COPE Code of Conduct

неможливо, але можна відповісти на питання відповідності фактично виконаних робіт первинній обліковій документації.

– Посилаючись на Законом України «Про публічні закупівлі» [5] було складено Договір про надання послуг на поточний ремонт. Згідно з Законом України «Про публічні закупівлі» п.21 [5] розроблялась проектно-кошторисна документація на поточний ремонт, а також було проведено тендерний процес та експертизу проектно-кошторисної документації. Однак первинна облікова документація (акти приймання виконаних будівельних робіт) не складалась згідно ДБН А.2.2-3:2014 «Склад та зміст проектної документації на будівництво» [1] та Кошторисні норми України. Настанова з визначення вартості будівництва. З урахуванням Змін № 1, № 2, № 3, № 4 [3], а було складено акт про надання послуг, оформлення та складання якого не регламентовано нормативно-правовими документами у галузі будівництва і він складається в вільній формі. Тому відповісти на питання відповідності фактично виконаних робіт первинній обліковій документації неможливо, але можна відповісти на питання відповідності проектно-кошторисної документації нормативно-правовим актам у галузі будівництва.

– Посилаючись на Законом України «Про публічні закупівлі» [5] було складено Договір про надання послуг на поточний ремонт. Згідно з Законом України «Про публічні закупівлі» п.21 [5] розроблялась проектно-кошторисна документація на поточний ремонт, розроблялась первинна облікова документація згідно з ДБН А.2.2-3:2014 «Склад та зміст проектної документації на будівництво» [1] та Кошторисні норми України. Настанова з визначення вартості будівництва. З урахуванням Змін № 1, № 2, № 3, № 4 [3], а також було проведено тендерний процес, але експертиза проектно-кошторисної документації не проводилась, хоча проектно-кошторисна документація була в наявності. Виходячи з вищевикладеного можна відповісти на питання відповідності фактично виконаних робіт первинній обліковій документації та відповідності проектно-кошторисної документації нормативно-правовим актам у галузі будівництва, але відповідь на питання

відповідності вартості фактично виконаних робіт вартості робіт вказаної в актах приймання виконаних будівельних робіт може визивати сумніви, через відсутність експертизи проектно-кошторисної документації.

Враховуючи проведений аналіз ситуації проведення судової будівельно-технічної експертизи робіт з поточного ремонту під час військового стану можна зробити висновок, що визначення певного алгоритму проведення таких будівельно-технічних досліджень буде залежати від виду робіт та від наданих на дослідження документів. В залежності від цього проведення дослідження може ускладнюватись нестачею або відсутністю важливих документів та даних, які потрібні для дачі висновків, а самі висновки можуть мати вірогідний характер.

✓ РЕЦЕНЗОВАНА СТАТТЯ

Згідно стандартів COPE Code of Conduct

REFERENCES:

- [1] ДБН А.2.2-3:2014 «Склад та зміст проектної документації на будівництво» затверджено наказом Мінрегіону України від 04.06.2014 р. № 163 (із змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – URL: <http://online.budstandart.com>
- [2] ДБН А.3.1-5:2016 «Організація будівельного виробництва» затв. наказом Мінрегіонбуду України від 05.05.2016 № 115 (із змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – URL: <http://online.budstandart.com>
- [3] Кошторисні норми України. Настанова з визначення вартості будівництва. З урахуванням Змін № 1, № 2, № 3, № 4 затверджено наказом Мінрегіону України від 01.11.2021р. № 281 (із змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – URL: <http://online.budstandart.com>
- [4] Наказ № 708 «Про затвердження Порядку визначення предмета закупівлі» від 15.04.2020, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 09 червня 2020 р. за № 500/34783 (із змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0500-20#Text>
- [5] Закон України № 922-VIII «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015 р. (із змінами) [Електронний ресурс]. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text>
- [6] Постанова Кабінету міністрів України № 1178 «Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України «Про публічні закупівлі», на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування» від 12.10.2022р. (із змінами) [Електронний ресурс]. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1178-2022-%D0%BF#Text>
- [7] Постанова №560 «Про затвердження Порядку затвердження проектів будівництва і проведення їх експертизи та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України» від 11.05.2011р. (із змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/560-2011-%D0%BF#Text>